

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเสี่ยงโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ของกลุ่มวัยทำงานที่ประกอบอาชีพ สวนยางพารา อำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์

มนัญญา ธรรมพนิชย์, ส.ม.(นักศึกษา)¹

ศรีบุญย์ ศรีไชยเจริญพงศ์, ปร.ด.²

สุพัฒน์ อาสนะ, ส.ค.³

1. นักศึกษา หลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดขอนแก่น คณะสาธารณสุขศาสตร์และสหเวชศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก
 2. อาจารย์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติจังหวัดสกลนคร อำเภอเมือง สกลนคร
 3. อาจารย์ หลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดขอนแก่น คณะสาธารณสุขศาสตร์และสหเวชศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก* ผู้รับผิดชอบบทความ
- วันที่รับบทความ (Received) 27 พฤษภาคม 2566, วันที่แก้ไขบทความ (Revised) 11 กรกฎาคม 2566, วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) 11 กรกฎาคม 2566.

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์การวิจัย คือศึกษาความชุกของความเสี่ยงโรคเบาหวานชนิดที่ 2 และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเสี่ยงโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ของกลุ่มวัยทำงานที่ประกอบอาชีพสวนยางพารา กลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มวัยทำงานที่ประกอบอาชีพสวนยางพารา อำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 300 คน สุ่มตัวอย่างโดยใช้การสุ่มอย่างเป็นระบบ เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติเชิงพรรณนา และสถิติเชิงอนุมาน โดยการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก

ผลการวิจัย พบว่ามีความชุกของความเสี่ยงโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ในกลุ่มวัยทำงานที่ประกอบอาชีพสวนยางพารา ร้อยละ 19.00 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเสี่ยงโรคเบาหวานชนิดที่ 2 คือ อายุ 50 -59 ปี (Adj. OR = 2.91; 95%CI = 1.48 to 5.70 : p-value=0.002) ดัชนีมวลกายเกินมาตรฐาน (Adj. OR = 2.58 ; 95%CI = 1.33 to 5.00 : p-value=0.005) การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (Adj. OR = 2.91; 95%CI = 1.47 to 5.76: p-value=0.002) การกินอาหารรสเค็มหรือรสหวานจัด (Adj. OR = 3.94; 95%CI = 1.70 to 9.11: p-value<0.001) การมีความเครียด/วิตกกังวล/หงุดหงิด (Adj. OR = 5.34 ; 95%CI = 1.77 to 16.09: p-value=0.003) การมีค่าใช้จ่ายในการดูแลสุขภาพของตนเองและครอบครัว (Adj. OR = 2.80; 95%CI = 1.29 to 6.07: p-value=0.009) และความสามารถในการเดินทางไปรับบริการการดูแลสุขภาพได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว (Adj. OR = 5.14; 95%CI = 2.22 to 11.44: p-value<0.001)

คำสำคัญ : ปัจจัยกำหนดสุขภาพ, กลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวานชนิดที่ 2, กลุ่มวัยทำงาน, เกษตรกรสวนยางพารา

Factors Associated with The Risk factors of Type 2 Diabetes among of Rubber Farmers in Namnao District Phetchabun Province

Manunya Thammapanit, M.P.H (student)¹

Sribud Srichaijaroonpong²

Supat Assana, Dr.P.H.³

1. Master of Public Health. Thesis in Sirindhorn College of Public Health KhonKaen, Faculty of Public Health and Allied Health Sciences Praboromarajchanok Institute

2. Lecturer, Department of Community Health, Faculty of Public Health, Kasetsart University Chalermphrakiat Sakon Nakhon Province Campus

3. Lecturer, Master of Public Health Program, Sirindhorn College of Public Health, Khon Kaen Province, Faculty of Public Health and Allied Health Sciences, Phra Boromrajchanok Institute

Abstract

The objectives of this research were to study the prevalence of type 2 diabetes risk among working-age people working on rubber plantations and to study factors associated with risk of type 2 diabetes among working-age groups working on rubber plantations. The 300 samples used in this study were working in rubber plantations in Nam Nao District, Phetchabun Province by using a systematic random sampling method. Data were collected by questionnaire. Quantitative data were analyzed by descriptive statistics and Logistic Regression Analysis.

The results of the study found that the prevalence of type 2 diabetes risk were 19.00 percent. Factors associated with risk of type 2 diabetes among working-age groups working on rubber plantations with statistical significantly at 0.05 level were age 50 -59 years (Adj. OR = 2.91; 95%CI = 1.48 to 5.70; p-value=0.002), high body mass index (Adj. OR = 2.58 : 95%CI = 1.33 to 5.00 : p-value=0.005), drinking. Alcoholic beverages (Adj. OR = 2.91; 95%CI = 1.47 to 5.76; p-value=0.002) Eating salty or sweet foods or adding fish sauce/sugar (Adj. OR = 3.94; 95%CI = 1.70 to 9.11; p-value<0.001). stress/anxiety/frustration (Adj. OR = 5.34; 95% CI = 1.77 to 16.09; p-value = 0.003), Having health care expenses for themselves and their families (Adj. OR = 2.80; 95%CI = 1.29 to 6.07; p-value=0.009), the ability to travel to receive health care services conveniently and quickly (Adj. OR = 5.14; 95%CI = 2.22 to 11.44; p-value<0.001)

Key Words : Health determinants, type 2 diabetes risk group, working age group, rubber plantation

1. บทนำ

โรคเบาหวานเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญของโลกรวมทั้งประเทศไทย ซึ่งปัจจุบันประชากรวัยผู้ใหญ่ป่วยเป็นโรคเบาหวาน 4.8 ล้านคน และคาดการณ์ว่าความชุกของโรคเบาหวานจะเพิ่มสูงขึ้นถึง 5.3 ล้านคนภายในปี พ.ศ. 2583 ^[1] ผู้ป่วยโรคเบาหวานทั่วโลกในปี ค.ศ.2015 มีจำนวน 415 ล้านคน และคาดการณ์ว่าจะมีผู้ป่วยโรคเบาหวานเพิ่มขึ้น เป็น 642 ล้านคนในปี ค.ศ. 2040 ความชุกของโรคเบาหวานในประเทศไทยอายุ 15 ปีขึ้นไปเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 7 ในปี พ.ศ.2547 เป็นร้อยละ 8.9 ในปี พ.ศ. 2557 ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับความชุกของผู้ที่ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ว่าเป็น โรคเบาหวานในประชากร อายุ 15-79 ปี ที่มีเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 ถึง พ.ศ. 2561 พบว่าความชุกของโรคต่ำสุดในกลุ่มอายุ 15-24 ปี จากนั้นความชุกจะเพิ่มขึ้นในกลุ่มอายุ 45-54 ปี จนสูงสุดในกลุ่มอายุ 65-74 ปี ซึ่งพบว่าสถานการณ์โรคเบาหวานในกลุ่มประชากรวัยแรงงานมีแนวโน้มที่เพิ่มสูงขึ้น โดยสัดส่วนของประชากรวัยแรงงาน (อายุ 15 -59 ปี) ต่อประชากรทั้งหมดเพิ่มจากร้อยละ 64.94 ในปี พ.ศ. 2562 เป็นร้อยละ 65.17 ในปี พ.ศ. 2563 จากรายงานสถิติสาธารณสุข พ.ศ. 2546-2556 อัตราการป่วยและตายด้วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรังที่สำคัญ ได้แก่ โรคหัวใจขาดเลือด โรคหลอดเลือดสมอง และโรคเบาหวาน ในวัยทำงานเนื่องจากมีพฤติกรรมที่เร่งรีบ การบริโภคอาหารจานด่วน อาหารสำเร็จรูป ไขมันสูง และปริมาณน้ำตาลสูง การสำรวจความชุกของโรคเบาหวานของคนวัยทำงานมีแนวโน้มสูงขึ้น สถานการณ์พฤติกรรมสุขภาพของกลุ่มวัยแรงงานเผชิญกับภัยคุกคามจากโรคไม่ติดต่อเรื้อรังมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ^[2]

โดยที่อาชีพหลักของประชากรอำเภอน้ำหนาว คือประกอบเกษตรกรทำไร่ ทำสวน ซึ่งการทำสวนยางพาราถือว่าเป็นพืชเศรษฐกิจในพื้นที่ โดยรัฐบาลมีโครงการยกระดับรายได้และความมั่นคงระยะที่หนึ่ง (โครงการส่งเสริมการปลูกยางพารา 1 ล้านไร่) ในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือตั้งแต่ปีพ.ศ. 2547 ถึง 2549 เป็นแหล่งปลูกยางพาราแหล่งใหม่ที่มีการขยายพื้นที่ปลูกอย่างรวดเร็วจากเดิมที่มีการปลูกเพียงการปลูกอ้อย ข้าวโพด มันสำปะหลัง โดยที่พื้นที่ส่วนใหญ่รวมทั้งจังหวัดของจังหวัดเพชรบูรณ์มี 2,413 ไร่ ซึ่งในปัจจุบันจังหวัดเพชรบูรณ์มีเกษตรกรชาวสวนยางพารา จำนวน 3,464 คน และมีเกษตรกรชาวสวนยางพารามากที่สุดในอำเภอน้ำหนาว จำนวน 1,806 คน ^[3] สุขภาพมีความสัมพันธ์เชิงพลวัตกับปัจจัยต่างๆซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านสิ่งแวดล้อม ภาวะทางเศรษฐกิจและสังคมที่เกิิดการพัฒนา แต่เงื่อนไขทางสังคมเศรษฐกิจและปัจจัยด้านอื่นๆที่ประชาชนอาศัยอยู่ย่อมมีผลต่อสุขภาพเช่นกัน โดยปัจจัยกำหนดสุขภาพ (Health Determinants) เป็นขอบเขตทางด้านปัจจัยบุคคล สังคมเศรษฐกิจ ประชากรและสิ่งแวดล้อม เป็นตัวกำหนดสถานะทางสุขภาพของบุคคลหรือประชากร ^[4] จากรายงานคลังข้อมูลสุขภาพจังหวัดเพชรบูรณ์ ปี พ.ศ. 2565 มีอัตราป่วยรายใหม่ของโรคเบาหวานต่อแสนประชากรของจังหวัดเพชรบูรณ์ มีอัตราป่วยรายใหม่ 313.48 ต่อแสนประชากร โดยมีอัตราการป่วยที่กลุ่มอายุ 15- 59 ปี ร้อยละ 21.10 กลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไป ร้อยละ 21.74 ซึ่งมีอัตราป่วยตายด้วยโรคเบาหวานสูงสุดในกลุ่มอายุ 15-59 ปี ร้อยละ 2.03 ^[5] และอัตราป่วย

รายใหม่ของโรคเบาหวานต่อแสนประชากรของอำเภอน้ำหนาว ปี 2565 มีอัตราป่วยรายใหม่ 562.49 ต่อแสนประชากร โดยมีอัตราการป่วยที่กลุ่มอายุ 15- 59 ปี ร้อยละ 24.76 กลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไปร้อยละ 21.74 ซึ่งมีอัตราป่วยตายด้วยโรคเบาหวานสูงสุดในกลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไป ร้อยละ 1.43 ซึ่งมีสาเหตุสำคัญจากการมีพฤติกรรมสุขภาพไม่พึงประสงค์โดยเฉพาะมีความเกี่ยวข้องกับปัจจัยกำหนดสุขภาพ ซึ่งเป็นพฤติกรรมสุขภาพในการดำเนินชีวิตที่เสี่ยงต่อสุขภาพโดยมีปัจจัยหลัก จากพื้นฐานทางวัฒนธรรม ความเชื่อค่านิยม และปัจจัยแวดล้อมทางสังคม และทางกายภาพซึ่งส่งผลต่อคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจและสังคม

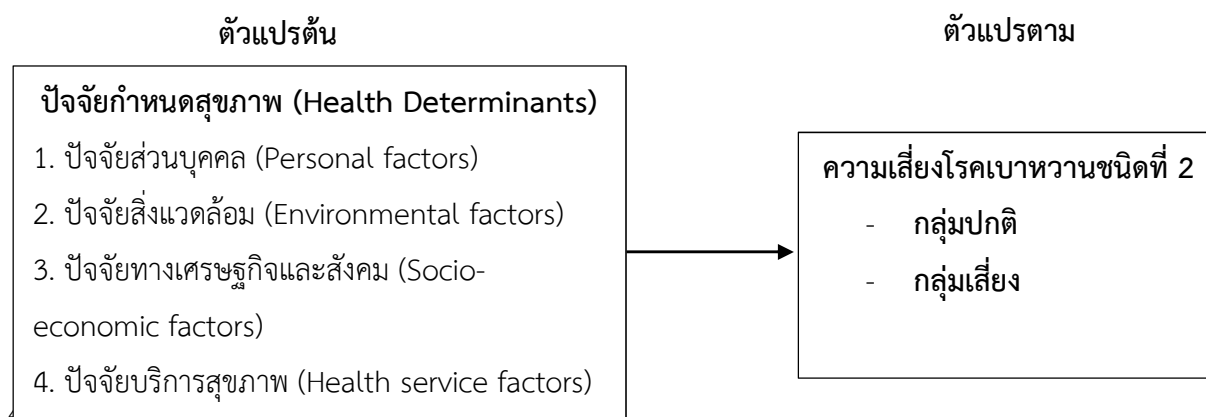
โดยที่อัตราป่วยเบาหวานที่กลุ่มอายุ 15-59 ปี ในจังหวัดเพชรบูรณ์อยู่ที่ร้อยละ 21.10 ซึ่งอัตราป่วยด้วยโรคเบาหวานของอำเภอน้ำหนาวที่กลุ่มอายุ 15-59 ปี ร้อยละ 24.76 ซึ่งสูงกว่าอัตราป่วยในระดับจังหวัด และเป็นกลุ่มช่วงอายุของวัยแรงงานซึ่งในพื้นที่ได้มีอาชีพใหม่ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมาคือ การทำสวนยางพารา ซึ่งการศึกษาเพิ่มเติมเพื่อยืนยันปัจจัยเสี่ยงของการเกิดโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ของกลุ่มวัยทำงานและการค้นหาความเสี่ยงโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ของกลุ่มวัยทำงานจะสามารถต่อยอดในการเพิ่มการคัดกรองกลุ่มประชาชนที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดโรคเบาหวาน ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงมีความสนใจ มุ่งศึกษาในประเด็นปัจจัยกำหนดสุขภาพที่มีความสัมพันธ์กับกลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ของกลุ่มวัยทำงานที่ประกอบอาชีพสวนยางพารา อำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลและแนวทางการจัดทำแผนงาน โครงการให้กับผู้ประกอบอาชีพสวนยางพาราเพื่อป้องกันการเจ็บป่วยด้วยโรคเบาหวานในกลุ่มผู้ป่วยรายใหม่ และส่งเสริมให้ผู้ประกอบอาชีพสวนยางพารามีคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้น

2.วัตถุประสงค์การศึกษา

- 1.เพื่อศึกษาความชุกของความเสี่ยงโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ของกลุ่มวัยทำงานที่ประกอบอาชีพสวนยางพารา อำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์
- 2.เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเสี่ยงโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ของกลุ่มวัยทำงาน ที่ประกอบอาชีพสวนยางพารา อำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์

3.กรอบแนวคิดในการศึกษา

ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยได้นำแนวคิดปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเสี่ยงโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ของกลุ่มวัยทำงาน ที่ประกอบอาชีพสวนยางพารา อำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์ ดังนี้

การศึกษาเชิงวิเคราะห์แบบภาคตัดขวาง (Cross-sectional analytical study) ครั้งนี้ ศึกษาถึงความชุกและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเสี่ยงโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ของกลุ่มวัยทำงาน ที่ประกอบอาชีพสวนยางพารา เนื้อหาคือปัจจัยกำหนดสุขภาพ (Health Determinants) ประกอบด้วย ปัจจัยส่วนบุคคล (Personal factors) ปัจจัยสิ่งแวดล้อม (Environmental factors) ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม (Socio-economic factors) และปัจจัยบริการสุขภาพ (Health service factors)

5.วิธีการศึกษา

ประชากร คือเกษตรกรชาวสวนยางพาราที่ขึ้นทะเบียนกับการยางแห่งประเทศไทยสาขาจังหวัดเพชรบูรณ์ อำเภอน้ำหนาว จำนวน 1,806 คน

เกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง คือ เป็นชาวสวนยางพาราในอำเภอน้ำหนาว อายุระหว่าง 35-59 ปี ที่ได้รับการตรวจคัดกรองสุขภาพจากฐานข้อมูลระบบงานโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลและศูนย์สุขภาพชุมชน (Java Health Center Information System : JHCIS) ไม่เกิน 3 เดือนนับตั้งแต่วันตอบแบบสอบถาม

การคำนวณขนาดตัวอย่าง ใช้สูตรการคำนวณขนาดตัวอย่างสำหรับกรณีตัวแปรตามเป็นตัวแปรเจนนับ ของ Hsieh et al.^[6] ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 300 คน

วิธีการสุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) จำแนกออกเป็นตำบล และคำนวณตามสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างของแต่ละตำบล จากนั้นใช้วิธีการสุ่มอย่างเป็นระบบ (Systematic Random Sampling) จนได้ครบจำนวน 300 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ น้ำหนัก ส่วนสูง สถานภาพสมรส โรคประจำตัว ระดับการศึกษา รายได้ของตนเอง รายได้ของครอบครัว ประวัติการสูบบุหรี่ การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

การดื่มเครื่องดื่มชูกำลังหรือเครื่องดื่มผสมคาเฟอีน ลักษณะโครงสร้างครอบครัว ระยะเวลาในการประกอบอาชีพ เวลาเฉลี่ยในการทำสวนยาง และ เวลาเฉลี่ยในการนอนหลับในแต่ละวัน จำนวน 16 ข้อ

ส่วนที่ 2 การประเมินความเสี่ยงโรคเบาหวาน เป็นแบบประเมินแบบเดิมคำถามในช่องว่าง ได้แก่ ผลระดับน้ำตาลในเลือด ด้วยวิธีการเจาะเส้นเลือดฝอยที่ปลายนิ้ว (Fasting blood sugar ,FBS) จำนวน 1 ข้อ

ส่วนที่ 3 ปัจจัยสิ่งแวดล้อม ได้แก่ สภาพแวดล้อมในการทำงาน ที่อยู่อาศัย และสัมพันธภาพระหว่างบุคคล เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ คือ (5)เป็นประจำ (4)บ่อยครั้ง (3)บางครั้ง (2)นานๆครั้ง (1)ไม่เคย มีข้อความในเชิงบวกและทางลบ จำนวน 8 ข้อ การแปลผลแบ่งเป็น 3 ระดับ ตามการแปลความหมายพิจารณาจากค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ของ Best^[7] คะแนน 3.68 – 5.00 หมายถึง ดี คะแนน 2.34 – 3.67 หมายถึง พอใช้ คะแนน 1.00 – 2.33 หมายถึง ควรปรับปรุง

ส่วนที่ 4 ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับเศรษฐกิจและสังคม เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ คือ (5)เป็นประจำ (4)บ่อยครั้ง (3)บางครั้ง (2)นานๆครั้ง (1)ไม่เคย มีข้อความในเชิงบวกและทางลบ จำนวน 12 ข้อ การแปลผลการแปลผลแบ่งเป็น 3 ระดับ ตามการแปลความหมายพิจารณาจากค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ของ Best^[7] คะแนน 3.68 – 5.00 หมายถึง ดี คะแนน 2.34 – 3.67 หมายถึง พอใช้ คะแนน 1.00 – 2.33 หมายถึง ควรปรับปรุง

ส่วนที่ 5 ปัจจัยด้านบริการสุขภาพ ได้แก่ การเข้าถึงบริการด้านสุขภาพ ค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพและความพึงพอใจในการบริการด้านสุขภาพ เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ คือ (5)มากที่สุด (4)มาก (3)ปานกลาง (2)น้อย (1)น้อยที่สุด มีข้อความในเชิงบวกและทางลบ จำนวน 10 ข้อ การแปลผลการแปลผลแบ่งเป็น 3 ระดับ ตามการแปลความหมายพิจารณาจากค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ของ Best^[7] คะแนน 3.68 – 5.00 หมายถึง ดี คะแนน 2.34 – 3.67 หมายถึง พอใช้ คะแนน 1.00 – 2.33 หมายถึง ควรปรับปรุง

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ความตรงเชิงเนื้อหา(Content Validity) ของแบบสอบถาม มีความสอดคล้องของเนื้อหา rays กับวัตถุประสงค์การวิจัย(IIOC: Item Objective Congruence Index) ทุกข้ออยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 และค่าความเที่ยง(Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) เท่ากับ 0.89

การเก็บรวบรวมข้อมูล

- 1) ผู้วิจัยจัดทำหนังสือขออนุญาตถึงนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดเพชรบูรณ์ สาธารณสุข อำเภอน้ำหนาว และผู้อำนวยการโรงพยาบาลน้ำหนาว เพื่อเก็บข้อมูลและชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษา
- 2) ผู้วิจัยจะทำการอบรมผู้ช่วยวิจัยในพื้นที่ด้วยผู้วิจัยเอง เพื่อเป็นการทำความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับเครื่องมือวิจัย โดยแจกแบบสอบถามที่บ้านของกลุ่มตัวอย่าง ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษา การพิทักษ์สิทธิ์ และเก็บแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง อำเภอน้ำหนาว จำนวน 300 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ สำเร็จรูป STATA Released 16 (ลิขสิทธิ์วิทยาลัย
สาธารณสุขสิรินธรจังหวัดขอนแก่น)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1) **สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics)** วิเคราะห์หาอัตราความชุกและปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่
ความถี่, ร้อยละ, ค่าเฉลี่ย, ค่ามัธยฐาน, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน, ค่าสูงสุด และค่าต่ำสุด

2) **สถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics)** โดยการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก (Logistic
Regression Analysis) เพื่อหาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเสี่ยงโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ซึ่งตัวแปรตามเป็น
ตัวแปรแบบเชิงนัย (Categorical outcome) แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มเสี่ยง และกลุ่มปกติ นำเสนอด้วยค่า
Adjusted Odds Ratio, 95% CI และ P-value

6. ผลการศึกษาและวิเคราะห์ผล

6.1 คุณลักษณะส่วนบุคคล

กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 300 คน เป็นเพศหญิง ร้อยละ 50.67 อายุเฉลี่ย 48 ปี (S.D.=7.40) ดัชนีมวลกาย
เฉลี่ย 23.78 กิโลกรัมต่อตารางเมตร (S.D.= 3.94) สถานภาพส่วนใหญ่สมรส/อยู่ด้วยกัน ร้อยละ 78 ไม่มีโรค
ประจำตัว ร้อยละ 76.33 ระดับการศึกษาส่วนใหญ่ระดับประถมศึกษา ร้อยละ 51.67 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน
6,011.67 บาท รายได้เฉลี่ยของครอบครัวต่อเดือน 11,152 บาท ประวัติการสูบบุหรี่ ส่วนใหญ่ไม่สูบบุหรี่
ร้อยละ 70.3 การดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ส่วนใหญ่ไม่ดื่ม ร้อยละ 49.00 การดื่มเครื่องดื่มชูกำลัง หรือ
เครื่องดื่มผสมคาเฟอีนดื่มทุกวัน ร้อยละ 38.33 ลักษณะโครงสร้างครอบครัวเป็นครอบครัวเดี่ยว ได้แก่ พ่อ
แม่ ลูก ร้อยละ 80.33 ระยะเวลาในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมทางพาราเฉลี่ย 5 ปี (S.D.= 4.96)
ระยะเวลาเฉลี่ยการทำงานในแต่ละวันจำนวน 6 ชั่วโมง (S.D.=1.92) ระยะเวลาเฉลี่ยการนอนหลับในแต่ละ
วัน จำนวน 8 ชั่วโมง (S.D.=1.49) ภาพรวมของปัจจัยกำหนดสุขภาพ อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 53.67
รายด้านพบว่าส่วนใหญ่ทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อม ร้อยละ 51.00 ด้านเศรษฐกิจ
และสังคม ร้อยละ 59.33 และ ด้านการบริการสุขภาพ ร้อยละ 45.67 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลคุณลักษณะส่วนบุคคล (n=300)

คุณลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
1.เพศ		
หญิง	152	50.67
ชาย	148	49.33
2.อายุ (ปี)		
35-49	173	58.00
50-59	127	42.00
$\bar{X}=47.78$ $SD=7.40$ $Max=59$ $Min=35$		
3.ดัชนีมวลกาย		
ปกติ (BMI < 23.0 กก./ตรม.)	143	41.67
เกินมาตรฐาน (BMI $\geq$ 23.0 กก./ตรม.)	157	58.33
$\bar{X}=23.78$ $SD=3.94$ $Max=36.96$ $Min=14.04$		
4.สถานภาพสมรส		
โสด	46	15.33
สมรส/อยู่ด้วยกัน	234	78.00
หม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่	20	6.67
5.โรคประจำตัว		
ไม่มี	229	76.33
มีโรคประจำตัว	71	23.67
6.ระดับการศึกษาสูงสุด		
ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนต้น	216	72.00
สูงกว่ามัธยมศึกษาตอนต้น	84	28.00
7.รายได้เฉลี่ยของท่านต่อเดือน (บาท)		
$\leq 15,000$ บาท	289	96.33
$>15,000$ บาท	11	3.67
$\bar{X}=6,011.67$ $Max=50,000$ $Min=1,000$		
8.รายได้เฉลี่ยของครอบครัวต่อเดือน (บาท)		
$\leq 15,000$ บาท	224	74.66
$>15,000$ บาท	76	25.34
$\bar{X}=11,152$ $Max=70,000$ $Min=1,000$		

ตารางที่ 1 ข้อมูลคุณลักษณะส่วนบุคคล (n=300) ต่อ

คุณลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
9.ประวัติการสูบบุหรี่		
ไม่สูบบุหรี่	211	70.33
สูบบุหรี่	89	29.67
10.การดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์		
ไม่ดื่ม	147	49.00
ดื่ม	153	51.00
11.การดื่มเครื่องดื่มชูกำลัง หรือเครื่องดื่มผสมคาเฟอีน		
ไม่ดื่ม	81	27.00
ดื่ม	219	73.00
12.ลักษณะโครงสร้างครอบครัว		
ครอบครัวเดี่ยว	241	80.33
ครอบครัวขยาย	59	19.67
13.ระยะเวลาในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมยางพารา (ปี)		
≤ 10 ปี	257	85.67
>10 ปี	32	14.33
$\bar{X}=5.06 \quad SD=4.96 \quad Max=20 \quad Min=1$		
14.ระยะเวลาเฉลี่ยการทำสวนยางในแต่ละวัน (ชั่วโมง)		
≤ 8 ชั่วโมง	296	98.66
>8 ชั่วโมง	4	1.34
$\bar{X}=5.24 \quad SD=1.92 \quad Max=13 \quad Min=1$		
15.ระยะเวลาเฉลี่ยการนอนหลับในแต่ละวัน (ชั่วโมง)		
≤ 8 ชั่วโมง	224	74.67
>8 ชั่วโมง	76	25.33
$\bar{X}=7.45 \quad SD=1.49 \quad Max=12 \quad Min=4$		

6.2 ความชุกของความเสี่ยงโรคเบาหวานชนิดที่ 2

ความชุกของความเสี่ยงโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ของกลุ่มวัยทำงานประกอบอาชีพสวนยางพารา พบว่ามีความเสี่ยงโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ร้อยละ 19.00 และอยู่ในระดับปกติ ร้อยละ 81.00 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความชุกของความเครียดโรคเบาหวานชนิดที่ 2 (n= 300)

ระดับน้ำตาลในเลือด	จำนวน (ร้อยละ)
ปกติ (<100 mg/dl)	243 (81.00)
มีความเสี่ยง ($\geq$ 100 mg/dl)	57 (19.00)
$\bar{X}$ = 91.71 SD =10.64 Max =65 Min =125	

6.3 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเครียดโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ของกลุ่มวัยทำงาน ที่ประกอบอาชีพสวนยางพารา วิเคราะห์ตัวแปรตามทีละคู่ (Bivariable analysis)

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเครียดโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ของกลุ่มวัยทำงาน ที่ประกอบอาชีพสวนยางพารา วิเคราะห์ตัวแปรตามทีละคู่ (Bivariable analysis) พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเครียดโรคเบาหวานชนิดที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ p -value < 0.25 คือ เพศ (OR = 0.65 ; 95%CI = 0.36 to 1.17; p -value=0.150) อายุ (OR = 1.82 ; 95%CI = 1.02 to 3.26; p -value=0.041) ดัชนีมวลกาย (OR = 1.89 ; 95%CI = 1.04 to 3.45; p -value=0.033) สถานภาพสมรส (OR = 2.17; 95%CI = 0.81 to 5.78 : p -value=0.219) โรคประจำตัว (OR = 3.03 ; 95%CI = 1.64 to 5.60 : p -value<0.001) รายได้เฉลี่ยของท่านต่อเดือน (OR = 3.79 ; 95%CI = 1.11 to 12.91 : p -value=0.041) การดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ (OR = 1.68 ; 95%CI = 0.93 to 3.03 : p -value=0.079) การดื่มเครื่องดื่มชูกำลัง หรือเครื่องดื่มผสมคาเฟอีน (OR = 2.24; 95%CI = 1.04 to 4.81; p -value=0.027) ลักษณะโครงสร้างครอบครัว (OR = 1.61; 95%CI = 0.82 to 3.16 : p -value=0.172) ระยะเวลาในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมสวนยางพารา (OR = 2.09; 95%CI = 1.01 to 4.34 : p -value=0.053) ระยะเวลาเฉลี่ยการทำสวนยางในแต่ละวัน (OR = 4.38; 95%CI = 0.60 to 31.79 : p -value=0.160) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเครียดโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ของกลุ่มวัยทำงาน ที่ประกอบอาชีพสวนยางพารา วิเคราะห์ตัวแปรตามทีละคู่ (Bivariable analysis) (n=300)

ปัจจัย	จำนวน	%ความเครียดโรคเบาหวานชนิดที่ 2	Crude OR	95%CI	P-value
ปัจจัยส่วนบุคคล					
1.เพศ					0.150
ชาย	148	22.30	1		
หญิง	152	15.79	0.65	0.36 to 1.17	
2.อายุ (ปี)					0.041
35 - 49	173	15.03	1		
50 - 59	127	24.41	1.82	1.02 to 3.26	

ตารางที่ 3 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเสี่ยงโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ของกลุ่มวัยทำงาน ที่ประกอบอาชีพสวนยางพารา วิเคราะห์ตัวแปรตามทีละคู่ (Bivariable analysis) (n=300) ต่อ

ปัจจัย	จำนวน	%ความเสี่ยง โรคเบาหวานชนิดที่ 2	Crude OR	95%CI	P-value
3.ดัชนีมวลกาย					0.033
ปกติ (BMI < 23.0 กก./ตรม.)	143	13.99	1		
เกินมาตรฐาน (BMI ≥ 23.0 กก./ตรม.)	157	23.57	1.89	1.04 to 3.45	
4.สถานภาพสมรส					0.219
โสด	46	10.87	1		
สมรส/อยู่ด้วยกัน	234	20.94	2.17	0.81 to 5.78	
หม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่	20	15.00	1.44	0.31 to 6.74	
5.โรคประจำตัว					<0.001
ไม่มีโรคประจำตัว	229	14.41	1		
มีโรคประจำตัว	71	33.80	3.03	1.64 to 5.60	
6.ระดับการศึกษาสูงสุด					0.325
ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนต้น	216	17.59	1		
สูงกว่ามัธยมศึกษาตอนต้น	84	22.62	1.36	0.73 to 2.54	
7.รายได้เฉลี่ยของท่านต่อเดือน					0.041
≤ 15,000 บาท	289	17.99	1		
>15,000 บาท	11	45.45	3.79	1.11 to 12.91	
8.รายได้เฉลี่ยครอบครัวต่อเดือน					0.623
≤ 15,000 บาท	224	19.64	1		
>15,000 บาท	76	17.11	0.84	0.42 to 1.66	
9.ประวัติการสูบบุหรี่					0.504
ไม่สูบบุหรี่	211	18.01	1		
สูบบุหรี่	89	21.35	1.23	0.66 to 2.28	
10.การดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์					0.079
ไม่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	147	14.97	1		
ดื่มแอลกอฮอล์	153	22.88	1.68	0.93 to 3.03	
11.การดื่มเครื่องดื่มชูกำลัง หรือเครื่องดื่มผสมคาเฟอีน					0.027
ไม่ดื่ม	81	11.11	1		
ดื่ม	219	21.92	2.24	1.04 to 4.81	

ตารางที่ 3 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเสี่ยงโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ของกลุ่มวัยทำงาน ที่ประกอบอาชีพสวนยางพารา วิเคราะห์ตัวแปรตามทีละคู่ (Bivariable analysis) (n=300) ต่อ

ปัจจัย	จำนวน	%ความเสี่ยง โรคเบาหวานชนิดที่ 2	Crude OR	95%CI	P-value
12.ลักษณะโครงสร้างครอบครัว					0.172
ครอบครัวเดี่ยว	241	17.43	1		
ครอบครัวขยาย	59	25.42	1.61	0.82 to 3.16	
13.ระยะเวลาในการประกอบอาชีพ เกษตรกรสวนยางพารา (ปี)					0.053
≤ 10 ปี	257	17.12	1		
>10 ปี	43	30.23	2.09	1.01 to 4.34	
14.ระยะเวลาเฉลี่ยการทำสวนยางในแต่ละวัน (ชั่วโมง)					0.160
≤ 8 ชั่วโมง	296	18.58	1		
>8 ชั่วโมง	4	50.00	4.38	0.60 to 31.79	
15.ระยะเวลาเฉลี่ยการนอนในแต่ละวัน (ชั่วโมง)					0.623
≤ 8 ชั่วโมง	224	19.64	1		
>8 ชั่วโมง	76	17.11	0.84	0.42 to 1.66	
ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม					
1.การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนในการลดหวาน ลดเค็ม เพิ่มผักออกกำลังกาย ห่างไกลโรคเรื้อรัง					0.295
ระดับต่ำ	134	21.24	1		
ระดับปานกลาง - สูง	166	16.87	0.73	0.41 to 1.30	
2.การเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการออกกำลังกายในชุมชน					0.122
ระดับต่ำ	90	24.44	1		
ระดับปานกลาง - สูง	210	16.67	0.61	0.33 to 1.12	
3.การใช้สารเคมีทางการเกษตรในการประกอบอาชีพสวนยางพารา					0.465
ระดับต่ำ	134	17.16	1		
ระดับปานกลาง - สูง	166	20.48	1.24	0.69 to 2.23	
4.ความสัมพันธ์สภาพที่ติดยาในครอบครัว และคนในชุมชน					0.294
ระดับต่ำ	83	22.89	1		
ระดับปานกลาง - สูง	217	17.51	0.71	0.38 to 1.32	

ตารางที่ 3 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเสี่ยงโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ของกลุ่มวัยทำงาน ที่ประกอบอาชีพสวนยางพารา วิเคราะห์ตัวแปรตามที่ละคู่ (Bivariable analysis) (n=300) ต่อ

ปัจจัย	จำนวน	%ความเสี่ยง โรคเบาหวานชนิดที่ 2	Crude OR	95%CI	P-value
5.ความเอื้ออาทรและช่วยเหลือเกื้อกูลภายในครอบครัว					0.403
ระดับต่ำ	109	16.51	1		
ระดับปานกลาง - สูง	191	20.42	1.29	0.70 to 2.40	
6.การมีส่วนร่วมกับชุมชนในการจัดสภาพแวดล้อมของชุมชน ให้เอื้อต่อการออกกำลังกาย					0.405
ระดับต่ำ	117	21.37	1		
ระดับปานกลาง - สูง	183	17.49	0.77	0.43 to 1.39	
7.ปัญหาเรื่องการนอนไม่หลับ ที่มีสาเหตุจากเสียงรบกวน หรือแสงสว่างที่มากเกินไป					0.454
ระดับต่ำ	103	21.36	1		
ระดับปานกลาง - สูง	197	17.77	0.79	0.43 to 1.44	
8.การเกิดอุบัติเหตุจากการทำสวนยางพารา สาเหตุจากแสงสว่างไม่เพียงพอ					0.901
ระดับต่ำ	77	19.48	1		
ระดับปานกลาง - สูง	223	18.83	0.95	0.49 to 1.84	
ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม					
1.การเก็บเงินสำรองไว้เป็นค่าใช้จ่ายสำหรับการดูแลสุขภาพเมื่อเกิดการเจ็บป่วยฉุกเฉิน หรือการรักษาโรคที่ป่วยเรื้อรัง					0.981
ระดับต่ำ	168	19.05	1		
ระดับปานกลาง - สูง	132	18.94	0.99	0.55 to 1.77	
2.การใช้เทคโนโลยี เพื่อสืบค้นแหล่งข้อมูลต่างๆเพื่อนำมาดูแลสุขภาพ ได้ตรงกับสภาพปัญหาและความต้องการของตนเองและสมาชิกในครอบครัว					0.694
ระดับต่ำ	78	20.51	1		
ระดับปานกลาง - สูง	222	18.47	0.87	0.46 to 1.67	
3.การเข้าร่วมกิจกรรมรณรงค์ด้านสุขภาพในชุมชน					0.111
ระดับต่ำ	56	26.79	1		
ระดับปานกลาง - สูง	244	17.21	0.56	0.28 to 1.12	
4.การชักชวนให้สมาชิกในครอบครัวญาติพี่น้อง หรือเพื่อนบ้านเข้าร่วมกิจกรรมตรวจคัดกรองสุขภาพ					0.498
ระดับต่ำ	117	17.09	1		
ระดับปานกลาง - สูง	183	20.22	1.22	0.67 to 2.24	
5.การเป็นผู้ดูแลและคอยช่วยเหลือ เมื่อมีสมาชิกในครอบครัวเจ็บป่วย					0.156
ระดับต่ำ	30	10.00	1		
ระดับปานกลาง - สูง	270	20.00	2.24	0.65 to 7.69	

ตารางที่ 3 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเสี่ยงโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ของกลุ่มวัยทำงาน ที่ประกอบอาชีพสวนยางพารา วิเคราะห์ตัวแปรตามทีละคู่ (Bivariable analysis) (n=300) ต่อ

ปัจจัย	จำนวน	%ความเสี่ยง โรคเบาหวานชนิดที่ 2	Crude OR	95%CI	P-value
6.การได้รับการช่วยเหลือและดูแลจากคนในชุมชนที่อยู่อาศัยเมื่อเจ็บป่วยหรือมีปัญหาด้านสุขภาพ					0.784
ระดับต่ำ	94	18.09	1		
ระดับปานกลาง - สูง	206	19.42	1.09	0.58 to 2.04	
7.การส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวได้รับรู้ข่าวสารในด้านสุขภาพ					0.106
ระดับต่ำ	83	13.25	1		
ระดับปานกลาง - สูง	217	21.20	1.76	0.86 to 3.59	
8.การส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวไม่ยุ่งเกี่ยวกับสารเสพติด					0.892
ระดับต่ำ	97	18.56	1		
ระดับปานกลาง - สูง	203	19.21	1.04	0.56 to 1.93	
9.กินอาหารที่มีไขมันสูง อาหารทอดหรือกะทิ					0.905
ระดับต่ำ	98	19.39	1		
ระดับปานกลาง - สูง	202	18.81	0.96	0.52 to 1.77	
10.การกินอาหารรสเค็มหรือรสหวานจัด หรือเติมน้ำปลา/น้ำตาลเพิ่ม					0.009
ระดับต่ำ	106	11.32	1		
ระดับปานกลาง - สูง	194	23.20	2.36	1.19 to 4.70	
11.การมีความเครียด/วิตกกังวล/หงุดหงิด ยากที่จะผ่อนคลายลงได้					0.003
ระดับต่ำ	21	38.10	1		
ระดับปานกลาง - สูง	279	17.56	2.88	1.13 to 7.34	
12.การออกกำลังกายต่อเนื่องจนรู้สึกเหนื่อยอย่างน้อยสัปดาห์ละ 3 วัน ๆ ละ 30 นาที					0.351
ระดับต่ำ	164	17.07	1		
ระดับปานกลาง - สูง	136	21.32	1.31	0.73 to 2.34	
ปัจจัยด้านการบริการสุขภาพ					
1.การได้รับการตรวจคัดกรองสุขภาพจากโรงพยาบาลหรือโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเป็นประจำ					0.946
ระดับต่ำ	27	18.52	1		
ระดับปานกลาง - สูง	273	19.05	1.03	0.37 to 2.86	
2.ความสามารถค้นหาหรือเลือกใช้บริการสุขภาพได้ด้วยตนเอง					0.237
ระดับต่ำ	111	22.52	1		
ระดับปานกลาง - สูง	189	16.93	0.70	0.39 to 1.25	
3.ความสามารถเลือกใช้บริการสุขภาพให้เหมาะสมกับการดูแลสุขภาพ					0.033
ระดับต่ำ	21	38.10	1		
ระดับปานกลาง - สูง	279	17.56	0.34	0.13 to 0.88	

ตารางที่ 3 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเสี่ยงโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ของกลุ่มวัยทำงาน ที่ประกอบอาชีพสวนยางพารา วิเคราะห์ตัวแปรตามทีละคู่ (Bivariable analysis) (n=300) ต่อ

ปัจจัย	จำนวน	%ความเสี่ยง โรคเบาหวานชนิดที่ 2	Crude OR	95%CI	P-value
4.การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจการรับการรักษา หรือการดูแลสุขภาพร่วมกับบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข					0.335
ระดับต่ำ	78	15.38	1		
ระดับปานกลาง - สูง	222	20.27	1.39	0.69 to 2.80	
5.การได้รับการสื่อสาร หรือแจ้งเตือนภาวะสุขภาพจากสถานบริการสุขภาพในพื้นที่					0.469
ระดับต่ำ	78	21.79	1		
ระดับปานกลาง - สูง	222	18.02	0.78	0.41 to 1.49	
6. การเข้ารับบริการจากโรงพยาบาลหรือโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเพื่อดูแลสุขภาพอย่างต่อเนื่อง					0.977
ระดับต่ำ	68	19.12	1		
ระดับปานกลาง - สูง	232	18.97	0.99	0.49 to 1.96	
7. การมีค่าใช้จ่ายในการดูแลสุขภาพของตนเองและครอบครัว					0.239
ระดับต่ำ	106	22.64	1		
ระดับปานกลาง - สูง	194	17.01	0.70	0.38 to 1.26	
8.ความสามารถในการเดินทางไปรับบริการการดูแลสุขภาพได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว					0.194
ระดับต่ำ	104	23.08	1		
ระดับปานกลาง - สูง	196	16.84	0.67	0.37 to 1.21	
9.การเชื่อมั่นในศักยภาพการให้บริการของหน่วยบริการสุขภาพในพื้นที่					0.347
ระดับต่ำ	110	21.82	1		
ระดับปานกลาง - สูง	190	17.37	0.75	0.41 to 1.35	
10.การได้รับการส่งเสริมสุขภาพจากโรงพยาบาล หรือโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในพื้นที่อย่างพอเพียง					0.668
ระดับต่ำ	47	21.28	1		
ระดับปานกลาง - สูง	253	18.58	0.84	0.39 to 1.81	

6.4. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเสี่ยงโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ของกลุ่มวัยทำงานที่ประกอบอาชีพสวนยางพารา วิเคราะห์หลายตัวแปร (Multivariable analysis)

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเสี่ยงโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ของกลุ่มวัยทำงานที่ประกอบอาชีพสวนยางพารา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p\text{-value} < 0.05$ ได้แก่

กลุ่มอายุ 50 -59 ปี มีความเสี่ยงโรคเบาหวานชนิดที่ 2 เป็น 2.91 เท่าของกลุ่มอายุ 35 – 49 ปี (95%CI = 1.48 to 5.70 : $p\text{-value}=0.002$)

กลุ่มที่มีดัชนีมวลกายเกินมาตรฐาน ($BMI \geq 23.0$ กก./ตรม.) มีความเสี่ยงโรคเบาหวานชนิดที่ 2 เป็น 2.58 เท่าของ กลุ่มดัชนีมวลกายปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (95%CI = 1.33 to 5.00 : p-value=0.005)

การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มีความเสี่ยงโรคเบาหวานชนิดที่ 2 เป็น 2.91 เท่าของการไม่ดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ (95%CI = 1.47 to 5.76: p-value=0.002)

การกินอาหารเสริมหรือรสหวานจัดหรือเติมน้ำปลา/น้ำตาลเพิ่มในระดับปานกลาง – สูง มีความเสี่ยงโรคเบาหวานชนิดที่ 2 เป็น 3.94 เท่าของการกินอาหารเสริมหรือรสหวานจัดหรือเติมน้ำปลา/น้ำตาลเพิ่มในระดับต่ำ (95%CI = 1.70 to 9.11: p-value<0.001)

การมีความเครียด/วิตกกังวล/หงุดหงิดยากที่จะผ่อนคลายลงได้ระดับปานกลาง – สูง มีความเสี่ยงโรคเบาหวานชนิดที่ 2 เป็น 5.34 เท่าของการมีความเครียด/วิตกกังวล/หงุดหงิด ยากที่จะผ่อนคลายลงได้ในระดับต่ำ (95%CI = 1.77 to 16.09: p-value=0.003)

การมีค่าใช้จ่ายในการดูแลสุขภาพของตนเองและครอบครัว ระดับปานกลาง – สูง มีความเสี่ยงโรคเบาหวานชนิดที่ 2 เป็น 2.80 เท่าของการมีค่าใช้จ่ายในการดูแลสุขภาพของตนเองและครอบครัวในระดับต่ำ (95%CI = 1.29 to 6.07: p-value=0.009)

ความสามารถในการเดินทางไปรับบริการการดูแลสุขภาพได้อย่างสะดวกและรวดเร็วระดับปานกลาง – สูง มีความเสี่ยงโรคเบาหวานชนิดที่ 2 เป็น 5.14 เท่าของความสามารถในการเดินทางไปรับบริการการดูแลสุขภาพได้อย่างสะดวกและรวดเร็วในระดับต่ำ (95%CI = 2.22 to 11.44: p-value<0.001) ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเสี่ยงโรคเบาหวานชนิดที่ 2 วิเคราะห์คร่าวละหลายตัวแปร (Multivariable analysis) (n=300)

ปัจจัยกำหนดสุขภาพ	จำนวน	%ความเสี่ยงต่อการเป็นโรคเบาหวานชนิดที่ 2	Crude OR	Adjusted OR	95%CI	P-value
1.อายุ						0.002
35 - 49	173	15.03	1	1	1.48 to 5.70	
50 - 59	127	24.41	1.82	2.91		
2.ดัชนีมวลกาย						0.005
ปกติ ($BMI < 23.0$ กก./ตรม.)	143	13.99	1	1	1.33 to 5.00	
เกินมาตรฐาน ($BMI \geq 23.0$ กก./ตรม.)	157	23.57	1.89	2.58		

ตารางที่ 4 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเสี่ยงโรคเบาหวานชนิดที่ 2 วิเคราะห์คราวละหลายตัวแปร (Multivariable analysis) (n=300) ต่อ

ปัจจัยกำหนดสุขภาพ	จำนวน	%ความเสี่ยงต่อการเป็นโรคเบาหวานชนิดที่ 2	Crude OR	Adjusted OR	95%CI	P-value
3.การดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์						
ไม่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	147	14.97	1	1	1.47 to 5.76	0.002
ดื่มแอลกอฮอล์	153	22.88	1.68	2.91		
4.การกินอาหารรสเค็มหรือรสหวานจัด หรือเติมน้ำปลา/น้ำตาลเพิ่ม						
ระดับต่ำ	106	11.32	1	1	1.70 to 9.11	<0.001
ระดับปานกลาง - สูง	194	23.20	2.36	3.94		
5.การมีความเครียด/วิตกกังวล/หงุดหงิด ยากที่จะผ่อนคลายลงได้						
ระดับต่ำ	21	38.10	1	1	1.77 to 16.09	0.003
ระดับปานกลาง - สูง	279	17.56	2.88	5.34		
6. การมีค่าใช้จ่ายในการดูแลสุขภาพของตนเองและครอบครัว						
ระดับต่ำ	194	17.01	1	1	1.29 to 6.07	0.009
ระดับปานกลาง - สูง	106	22.64	1.42	2.80		
7. ความสามารถในการเดินทางไปรับบริการการดูแลสุขภาพได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว						
ระดับต่ำ	194	17.01	1	1	2.22 to 11.44	<0.001
ระดับปานกลาง - สูง	106	22.64	1.48	5.14		

7. อภิปรายผล

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเสี่ยงโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ของกลุ่มวัยทำงานที่ประกอบอาชีพสวนยางพารา พบว่า ปัจจัยคุณลักษณะส่วนบุคคล คือกลุ่มอายุ 50 -59 ปี มีความเสี่ยงโรคเบาหวานชนิดที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value=0.002) ซึ่งสอดคล้องกับ รัตนารักษ์ อาษา^[8] และคณะ ที่ได้ศึกษาภาวะสุขภาพของเกษตรกรสวนยางพารา ตำบลหนามแท่ง อำเภอสรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี พบว่าอายุ มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับภาวะสุขภาพโดยรวม ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างมีอายุอยู่ใน ช่วง 41-50 ปี ซึ่งเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงไปของร่างกายไปในทิศทางที่เสื่อมลง ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานลดลง ดังนั้นมวลกายเกินมาตรฐานมีความสัมพันธ์กับความเสี่ยงโรคเบาหวานชนิดที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value=0.005) ซึ่งสอดคล้องกับ เขาวดี ศรีสถาน^[9] ได้ศึกษาผลของพฤติกรรมกรรมมีส่วนร่วมในการจัดการเฝ้าระวังตนเองของประชาชนกลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวาน-ความดันโลหิตสูง จังหวัดหนองบัวลำภู พบว่าค่าคะแนนเฉลี่ยภาวะสุขภาพ 6 ด้าน (ดัชนีมวลกาย, รอบเอว, ความดันโลหิต, ระดับ

น้ำตาลในเลือด, ระดับไขมันในร่างกาย, ระดับไขมันในช่องท้อง) ภายหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองในทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ $p < 0.05$ จากพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในโปรแกรมการจัดการตนเองครั้งนี้จะทำให้กลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวาน-ความดันโลหิตสูงมีคะแนนพฤติกรรมเสี่ยงลดลง และการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พบว่า มีความสัมพันธ์กับความเสี่ยงโรคเบาหวานชนิดที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value}=0.002$) ซึ่งสอดคล้องกับ เกษศิริ เจือจันทิก^[10] ได้ศึกษาผลของพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมสุขภาพตนเองเพื่อป้องกันโรคเบาหวานและความดันโลหิตสูง จังหวัดหนองคาย พบว่า พฤติกรรมเสี่ยงต่อโรคเบาหวานและความดันโลหิตสูง หลังพัฒนาดีขึ้นมากกว่าก่อนพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ความถี่การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (Mean Dif.= 2.04, $p=0.01$) คะแนนความเสี่ยงภาวะสุขภาพดีขึ้นกว่าก่อนพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) หลังพัฒนามีการควบคุมพฤติกรรมเสี่ยงดีขึ้น ด้านปัจจัยกำหนดสุขภาพ พบว่าปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ข้อคำถามการกินอาหารรสเค็มหรือรสหวานจัด หรือเติมน้ำปลา/น้ำตาลเพิ่ม มีความสัมพันธ์กับความเสี่ยงโรคเบาหวานชนิดที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.001$) ซึ่งสอดคล้องกับ ชีระศักดิ์ พากันตร์และคณะ^[11] ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการควบคุมระดับน้ำตาลในเลือด ของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคายพบว่า พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ได้แก่ พฤติกรรมการควบคุมอาหาร (Adjusted OR=2.23, 95% CI=1.38–3.62, $p=0.001$) ดังนั้น การส่งเสริมการเสริมสร้างความรู้ด้านการเข้าถึงข้อมูลและด้านความเข้าใจ รวมถึงการควบคุมอาหารและการรับประทานยารักษาเบาหวาน เพื่อควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดในผู้ป่วยโรคเบาหวาน การมีความเครียด/วิตกกังวล/หงุดหงิด มีความสัมพันธ์กับความเสี่ยงโรคเบาหวานชนิดที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value}=0.003$) ซึ่งสอดคล้องกับ กฤษณา คำลอยฟ้า^[12] ศึกษาพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน ในคลินิกเบาหวาน โรงพยาบาลแก้งสนามนาง อำเภอแก้งสนามนาง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า พฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเอง ด้านการรับประทานอาหาร ด้านการจัดการกับความเครียด และด้านการดูแลรักษาต่อเนื่อง อยู่ในระดับสูง ดังนั้นควรให้ความสำคัญกับการให้การสนับสนุนการพัฒนาพฤติกรรมป้องกันภาวะแทรกซ้อนที่จะช่วยให้มีภาวะสุขภาพที่ดีขึ้น ปัจจัยด้านการบริการสุขภาพ พบว่า การมีค่าใช้จ่ายในการดูแลสุขภาพของตนเองและครอบครัวมีความสัมพันธ์กับความเสี่ยงโรคเบาหวานชนิดที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value}=0.009$) ซึ่งสอดคล้องกับ จริยา ทรัพย์เรือง และคณะ^[13] ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพเพื่อป้องกันโรคไม่ติดต่อเรื้อรังของผู้ประกอบการร้านค้า เวียดนาม หมู่ที่ 7 ตำบลบางโกลง อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ กับพฤติกรรมส่งเสริม ได้แก่ รายได้ ($r=0.362$, $p=0.006$) การรับรู้ประโยชน์ของพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ ($r=0.395$, $p < 0.01$) การรับรู้สมรรถนะของตนเอง ($r=0.464$, $p < 0.01$)

ความสามารถในการเดินทางไปรับบริการการดูแลสุขภาพได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว มีความสัมพันธ์กับความเสี่ยงโรคเบาหวานชนิดที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value}<0.001$) ซึ่งสอดคล้องกับ ชวนพิศ สุนทรสารทูล^[14] ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดของกลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ในตำบลแม่ปูกา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ปัจจัยเอื้อและปัจจัยเสริมมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามที่นัยสำคัญ 0.01 โดยมีค่า 0.50 ขึ้นไป ได้แก่ การรับรู้ถึงอำนวยความสะดวกในการส่งเสริมสุขภาพ มีค่า .624, .557, .669 กระตุ้นให้ครอบครัวสนับสนุนพฤติกรรมการควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดของผู้ป่วยเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง

8. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1) กลุ่มวัยทำงานสวนยางพารามีความเสี่ยงต่อโรคเบาหวานชนิด 2 กับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเสี่ยงโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ได้แก่ ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม และ ปัจจัยบริการสุขภาพ ควรส่งเสริมและสร้างความตระหนักรู้ถึงปัจจัยความเสี่ยงของตนเองที่จะพัฒนาเป็นผู้ป่วยโรคเบาหวาน ในอนาคต

2) การป้องกันความเสี่ยงต่อโรคเบาหวานต้องมีการบูรณาการทั้งภาครัฐและประชาชน เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนกลุ่มวัยแรงงานที่ประกอบอาชีพสวนยางพารา ได้รับการดูแลสุขภาพอย่างทั่วถึง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

ควรศึกษาการบูรณาการความรู้ด้านสุขภาพกับกลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ของกลุ่มวัยทำงาน เพื่อนำไปพัฒนาเป็นโปรแกรมเพื่อในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และเพิ่มการรับรู้ข้อมูลด้านสุขภาพในกลุ่มเสี่ยงของวัยทำงานต่อไป

9. จริยธรรมการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ขออนุมัติจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดขอนแก่น และได้เอกสารรับรองเลขที่ IRB 84/2565 เมื่อวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2566

10. กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณคณาจารย์หลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดขอนแก่น ที่กรุณาให้คำปรึกษาและคำแนะนำด้านวิชาการ ขอขอบคุณองค์การบริหารส่วนจังหวัดเพชรบูรณ์ สำนักงานสาธารณสุขอำเภอน้ำหนาว โรงพยาบาลน้ำหนาว โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล

ประชาชนในพื้นที่อำเภอน้ำหนาว ที่อำนวยความสะดวกและให้ความร่วมมือให้การวิจัยในครั้งนี้เสร็จสมบูรณ์

11. เอกสารอ้างอิง

- [1] Freinkel N, American Diabetes Association Standards of Medical Care in Diabetesd 2017, *Diabetes Care* ; 2017.135 p.
- [2] กรมอนามัย,การดำเนินงานระบบเฝ้าระวังพฤติกรรมสุขภาพวัยทำงาน,2560. [ออนไลน์]. Available: <http://dental2.anamai.moph.go.th/download/article/SurveilWorkingAge2018031213.pdf>. [วันที่เข้าถึง10 มีนาคม 2565].
- [3] การยางแห่งประเทศไทยสาขาจังหวัดเพชรบูรณ์, พื้นที่สวนใหญ่ยางพารา, เพชรบูรณ์, 2565.
- [4] กระทรวงสาธารณสุข, แนวทางการประเมินผลกระทบสุขภาพระดับโครงการ, กรุงเทพมหานคร, 2552.
- [5] สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเพชรบูรณ์, คลังข้อมูลสุขภาพจังหวัดเพชรบูรณ์, 2565. [ออนไลน์]. Available: https://pnb.hdc.moph.go.th/hdc/main/index_pk.php . [วันที่เข้าถึง18 ตุลาคม 2565].
- [6] Hsieh, A simple Method of Sample Size Calculation for Linear and Logistic regression, *Statistics in Medicine* 1998;17:1623-1634.
- [7] Best John W, Research in Education, New Jersey: Prentice Hall,Inc, 1997.
- [8] รัตนาภรณ์ อาษา, พิชสุดา เชนบุญ, ประภัสสร รัตนวงษ์, อนุสตรา สุตธิ์, ดาวประกาย ลาแก้ว, “ภาวะสุขภาพของเกษตรกรสวนยางพารา ตำบลหนามแท่ง อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี,” *วารสารกรมการแพทย์* 2561;43(15):105-108.
- [9] เขาวดี ศรีสถาน, “ผลของพฤติกรรมมีส่วนร่วมในการจัดการเฝ้าระวังตนเองของประชาชนกลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวาน-ความดันโลหิตสูง จังหวัดหนองบัวลำภู,” *วารสารการพยาบาล สุขภาพ และการศึกษา* 2565;5(11):36-45.
- [10] เกษศิริ เจือจันทิก, “ผลของพฤติกรรมมีส่วนร่วมในการส่งเสริมสุขภาพตนเองเพื่อป้องกันโรคเบาหวานและความดันโลหิตสูง จังหวัดหนองคาย,” *วารสารสุขภาพและสิ่งแวดล้อมศึกษา* 2565;7(12):23-34.
- [11] ชีระศักดิ์ พจจันทร์,กฤษกันทร สุวรรณพันธุ์,บุญสัน อนารัตน์ และนิรันดร์ ถาละคร. , “ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่2 อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย,” *วารสารศูนย์อนามัยที่9* 2565;19(11):285-296.

- [12] กฤษณา คำลอยฟ้า, “พฤติกรรม การดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยโรคเบาหวานในคลินิกโรคเบาหวาน โรงพยาบาลแก้งสนามนาง อำเภอแก้งสนามนาง จังหวัดราชสีห์มา,” *วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี* 2562;17(11):17-30.
- [13] จริยา ทรัพย์เรือง,ธมกร อ่วมอ้อ,ปริศนา อัครธนพล, อัจฉา เดชขุน,กันยา สุวรรณศิริพันธ์, “ปัจจัยที่มี ความสัมพันธ์กับพฤติกรรม การส่งเสริมสุขภาพเพื่อป้องกันโรคไม่ติดต่อเรื้อรังของผู้ประกอบการ ร้านค้าวัยทำงาน หมู่ที่7ตำบลบางโจลง อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ,” *วารสารการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม* 2564;44(11):61-72.
- [14] ชวนพิศ สุนทรสารทูล, ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรม การควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดของกลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ในตำบลแม่ปูคา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่, *วารสารสุขภาพและสิ่งแวดล้อม* 2564;6(11):9-20.